

Bruselj, 28. januar 2022
(OR. en)

5783/22

TELECOM 31
DIGIT 21
CYBER 32
COMPET 56
RECH 48
PI 9
MI 69
EDUC 34
JAI 110
ENFOPOL 45
COSI 29

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktorica Martine DEPREZ
Datum prejema:	27. januar 2022
Prejemnik:	generalni sekretar Sveta Evropske unije Jeppe TRANHOLM- MIKKELSEN

Št. dok. Kom.:	COM(2022) 28 final
Zadeva:	Evropska deklaracija o digitalnih pravicah in načelih za digitalno desetletje

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2022) 28 final.

Priloga: COM(2022) 28 final

Bruselj, 26.1.2022
COM(2022) 28 final

Evropska deklaracija
o digitalnih pravicah in načelih za digitalno desetletje

Evropska deklaracija o digitalnih pravicah in načelih za digitalno desetletje

Evropski parlament, Svet in Komisija slovesno razglašajo naslednjo skupno deklaracijo o digitalnih pravicah in načelih za digitalno desetletje.

Preambula

Ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Digitalna preobrazba vpliva na vse vidike življenja ljudi. Ponuja pomembne priložnosti za boljšo kakovost življenja, inovacije, gospodarsko rast in trajnostnost, hkrati pa prinaša nove izzive za strukturo, varnost in stabilnost naših družb in gospodarstev. S pospeševanjem digitalne preobrazbe je nastopil čas, da Evropska unija (EU) opredeli, kako bi bilo treba njene vrednote in temeljne pravice uveljavljati v spletnem okolju.
- (2) Parlament je večkrat pozval k zagotavljanju polne skladnosti pristopa Unije k digitalni preobrazbi s temeljnimi pravicami, kot sta varstvo podatkov in nediskriminacija, ter z načeli, kot so tehnološka in omrežna nevtralnost ter vključenost¹. Pozval je tudi k okrepljenemu varstvu uporabniških pravic v digitalnem okolju².
- (3) Svet je na podlagi prejšnjih pobud, kot sta „Talinska deklaracija o e-upravi“ in „Berlinska deklaracija o digitalni družbi in na vrednotah temelječi digitalni upravi“, z „Lizbonsko deklaracijo o digitalni demokraciji z namenom“ pozval k modelu digitalne preobrazbe, ki krepi človeško razsežnost digitalnega ekosistema, v jedru katerega je digitalni enotni trg. Svet je prav tako pozval k modelu digitalnega prehoda, ki zagotavlja, da je tehnologija v pomoč pri sprejemanju podnebnih ukrepov in varstvu okolja.
- (4) Vizija EU za digitalno preobrazbo postavlja človeka v središče, ljudi opolnomoča ter spodbuja inovativna podjetja. Komisija je nedavno predstavila predlog sklepa o programu „Pot v digitalno desetletje“, v katerem so določeni konkretni digitalni cilji, ki temeljijo na štirih glavnih točkah (digitalna znanja in spretnosti, digitalna infrastruktura, digitalizacija podjetij in javnih storitev) in nam bodo pomagali doseči to vizijo. Pot Unije k digitalni preobrazbi gospodarstva in družbe bi morala vključevati digitalno suverenost, vključevanje, enakost, trajnostnost, odpornost, varnost, izboljšanje kakovosti življenja in spoštovanje pravic ter pričakovanj državljanov in državljanek ter bi morala prispevati k dinamičnima, z viri gospodarnima in pravičnima gospodarstvu in družbi v Uniji.
- (5) Namen deklaracije je pojasniti skupne politične namere. Deklaracija ponovno poudarja najpomembnejše pravice v okviru digitalne preobrazbe, hkrati pa bi morala služiti kot referenčna točka za podjetja in druge relevantne akterje pri razvoju in uvajanju novih tehnologij. Deklaracija bi morala tudi usmerjati oblikovalce politik pri razmisleku o njihovi viziji digitalne preobrazbe: postaviti človeka v središče digitalne preobrazbe, poudariti solidarnost in vključevanje, ponovno poudariti pomen svobodne izbire, sodelovanje v digitalnem javnem prostoru, varnost, zaščito in opolnomočenje ter trajnostnost.

¹ 2020/2216(INI).

² 2020/2018(INL); 2020/2019(INL); 2020/2022(INI); 2020/2012(INL); 2020/2014(INL); 2020/2015(INI); 2020/2017(INI).

- (6) Demokratični nadzor nad digitalno družbo in gospodarstvom bi bilo treba dodatno okrepiti ob polnem spoštovanju načel pravne države, učinkovitega pravosodja in kazenskega pregona. Ta deklaracija ne vpliva na zakonite omejitve uveljavljanja zakonskih pravic, da bi bilo usklajeno z uveljavljanjem drugih pravic, ali na nujne in sorazmerne omejitve v javnem interesu. Unija bi morala v svojih odnosih z drugimi mednarodnimi organizacijami in tretjimi državami promovirati deklaracijo s ciljem, da bi ta načela služila kot navdih za mednarodne partnerje po vsem svetu pri usmerjanju digitalne preobrazbe, ki v središče postavlja človeka in človekove pravice.
- (7) Deklaracija temelji predvsem na primarnem pravu EU, zlasti Pogodbi o Evropski uniji (PEU), Pogodbi o delovanju Evropske unije (PDEU), Listini EU o temeljnih pravicah in sodni praksi Sodišča Evropske unije, pa tudi sekundarnem pravu. Temelji tudi na evropskem stebru socialnih pravic in ga dopolnjuje. Je deklarativne narave in kot taka ne vpliva na vsebino pravnih pravil ali njihovo uporabo.
- (8) Spodbujanje in izvajanje digitalnih načel je skupna politična zaveza in odgovornost Unije in njenih držav članic v okviru njihovih pristojnosti in ob polnem upoštevanju prava Unije. Komisija je predlagala, da bi letno poročilo o „stanju digitalnega desetletja“, ki se predloži Parlamentu in Svetu, zajemalo spremljanje digitalnih načel.

Deklaracija o digitalnih pravicah in načelih za digitalno desetletje

Spodbujati želimo evropski način digitalnega prehoda, ki v središče postavlja človeka. Temelji na evropskih vrednotah in koristi vsem ljudem ter podjetjem.

Zato izjavljamo naslednje:

Poglavje I: postavljanje človeka v središče digitalne preobrazbe

Človek je v središču digitalne preobrazbe v Evropski uniji. Tehnologija bi morala koristiti vsem Evropejcem in Evropejkam ter jih opolnomočiti za uresničevanje njihovih želja ob polnem obvarovanju in spoštovanju njihovih temeljnih pravic.

Zavezujemo se:

- h krepitvi demokratičnega okvira za digitalno preobrazbo, ki koristi vsem in izboljšuje življenje vseh Evropejcev in Evropejk;
- k sprejetju potrebnih ukrepov za zagotovitev, da se vrednote Unije in pravice ljudi, kot jih priznava pravo Unije, spoštujejo tako na spletu kot zunaj njega;
- k spodbujanju odgovornega in skrbnega ravnanja vseh javnih in zasebnih digitalnih akterjev za varno in zaščiteno digitalno okolje;
- k dejavnemu spodbujanju te vizije digitalne preobrazbe, tudi v naših mednarodnih odnosih.

Poglavje II: solidarnost in vključevanje

Vsakdo bi moral imeti dostop do tehnologije, katere cilj je ljudi združevati, ne pa jih ločevati. Digitalna preobrazba bi morala prispevati k pravični družbi in gospodarstvu v Uniji.

Zavezujemo se:

- k zagotavljanju, da se s tehnološkimi rešitvami spoštujejo človekove pravice in omogoča njihovo uveljavljanje ter spodbuja vključevanje;

- k digitalni preobrazbi, pri kateri nihče ne bo prezrt. Vključevati bi morala zlasti starejše, osebe z invalidnostjo ali marginalizirane, ranljive ali prikrajšane osebe ter osebe, ki delujejo v njihovem imenu;
- k razvoju ustreznih okvirov, da bodo vsi akterji na trgu, ki imajo koristi od digitalne preobrazbe, prevzeli svojo družbeno odgovornost ter pošteno in sorazmerno prispevali k stroškom javnih dobrin, storitev in infrastrukture v korist vseh Evropejcev in Evropejk.

Povezljivost

Povsod v EU bi moral imeti vsakdo dostop do cenovno dostopne in visokohitrostne digitalne povezljivosti.

Zavezujemo se:

- k zagotavljanju dostopa do odlične povezljivosti za vsakogar, ne glede na kraj bivanja ali dohodek;
- k zaščiti nevtralnega in odprtega interneta, kjer vsebine, storitve in aplikacije niso neupravičeno blokirane ali poslabšane.

Digitalno izobraževanje ter digitalna znanja in spretnosti

Vsakdo ima pravico do izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja ter bi moral imeti možnost pridobiti vsa osnovna in napredna digitalna znanja in spretnosti.

Zavezujemo se:

- k spodbujanju in podpiranju prizadevanj za opremljanje vseh ustanov za izobraževanje in usposabljanje z digitalno povezljivostjo, infrastrukturo in orodji;
- k podpiranju prizadevanj, ki učečim ter učiteljem in učiteljicam omogočajo pridobivanje in izmenjavo vseh potrebnih digitalnih znanj in spretnosti ter kompetenc za aktivno udejstvovanje v gospodarstvu, družbi in demokratičnih procesih;
- vsakomur dati možnost, da se z izpopolnjevanjem in preusposabljanjem prilagodi spremembam, ki jih prinaša digitalizacija dela.

Delovni pogoji

Vsakdo ima pravico do poštenih, pravičnih, zdravih in varnih delovnih pogojev ter do ustrezne zaščite v digitalnem okolju in na delovnem mestu, ne glede na zaposlitveni status, način ali trajanje zaposlitve.

Zavezujemo se:

- k zagotavljanju, da lahko vsakdo uveljavlja pravico do odklopa in uživa zaščitne ukrepe za usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja v digitalnem okolju.

Digitalne javne storitve na spletu

Vsakdo bi moral imeti dostop do vseh ključnih spletnih javnih storitev po vsej Uniji. Od nikogar ne bi smeli zahtevati pogostejšega posredovanja podatkov, kot je potrebno za dostop do digitalnih javnih storitev in njihovo uporabo.

Zavezujemo se:

- k zagotavljanju, da se vsem Evropejcem in Evropejkam nudi dostopna, varna in zaupanja vredna digitalna identiteta, ki omogoča dostop do široke palete spletnih storitev;
- k zagotavljanju široke dostopnosti in ponovne uporabe upravnih informacij;
- k olajševanju in podpiranju nemotenega, varnega in interoperabilnega dostopa po vsej Uniji do digitalnih zdravstvenih storitev in storitev oskrbe, vključno z zdravstveno dokumentacijo, zasnovanih za zadovoljevanje potreb ljudi.

Poglavje III: svoboda izbire

Stiki z algoritmi in sistemi umetne inteligence

Vsakdo bi moral imeti možnost, da izkoristi prednosti umetne inteligence, tako da v digitalnem okolju sprejema lastne in informirane odločitve, hkrati pa se zaščiti pred tveganji in škodo za svoje zdravje, varnost in temeljne pravice.

Zavezujemo se:

- k zagotavljanju preglednosti glede uporabe algoritmov in umetne inteligence ter opolnomočenja in obveščenosti ljudi pri stikih z njimi;
- k zagotavljanju, da algoritmski sistemi temeljijo na ustreznih naborih podatkov v izogib nezakonite diskriminacije in omogočajo človeški nadzor nad rezultati, ki vplivajo na ljudi;
- k zagotavljanju, da se tehnologije, kot so algoritmi in umetna inteligenca, ne uporabljajo za vnaprejšnje določanje človekovih odločitev, na primer glede zdravja, izobraževanja, zaposlovanja in zasebnega življenja;
- k določitvi zaščitnih ukrepov, s katerimi bi se zagotovilo, da se umetna inteligenca in digitalni sistemi uporabljajo ob polnem spoštovanju varnosti in temeljnih pravic ljudi.

Pravično spletno okolje

Vsakdo bi moral imeti možnost, da lahko na podlagi objektivnih, preglednih in zanesljivih informacij učinkovito izbere, katere spletne storitve želi uporabljati.

Vsakdo bi moral imeti možnost poštenega konkuriranja in inovativnosti v spletnem okolju.

Zavezujemo se:

- k zagotavljanju varnega, zaščitene in pravičnega spletnega okolja, v katerem so zaščitene temeljne pravice, odgovornosti platform, zlasti velikih akterjev in vratarjev, pa so dobro opredeljene.

Poglavje IV: sodelovanje v digitalnem javnem prostoru

Vsakdo bi moral imeti dostop do zaupanja vrednega, raznolikega in večjezičnega spletnega okolja. Dostop do raznolikih vsebin prispeva k pluralistični javni razpravi in bi moral vsakomur omogočiti sodelovanje v demokraciji.

Vsakdo ima pravico do svobode izražanja v spletnem okolju brez strahu pred cenzuriranjem ali ustrahovanjem.

Vsakdo bi moral imeti možnost izvedeti, kdo je lastnik medijskih storitev, ki jih uporablja, ali pod čigavim nadzorom so.

Zelo velike spletne platforme bi morale glede na vlogo svojih storitev pri oblikovanju javnega mnenja in diskurza podpirati brezplačno demokratično razpravo na spletu. Zmanjšati bi morale tveganja, ki izhajajo iz delovanja in uporabe njihovih storitev, tudi glede dezinformacijskih kampanj, ter zaščititi svobodo izražanja.

Zavezujemo se:

- k podpiranju razvoja in najboljše uporabe digitalnih tehnologij za spodbujanje državljskega udeleževanja ter demokratične udeležbe;
- še naprej ščititi temeljne pravice na spletu, zlasti svobodo izražanja in obveščanja;
- k sprejemanju ukrepov za boj proti vsem oblikam nezakonitih vsebin v sorazmerju s škodo, ki jo lahko povzročijo, in ob polnem spoštovanju pravice do svobode izražanja in obveščanja ter brez uvedbe kakršnih koli splošnih obveznosti spremljanja;
- k ustvarjanju spletnega okolja, v katerem so ljudje zaščiteni pred dezinformacijami in drugimi oblikami škodljivih vsebin.

Poglavje V: varnost, zaščita in opolnomočenje

Zaščiteno, varno in varovano spletno okolje

Vsakdo bi moral imeti dostop do digitalnih tehnologij, izdelkov in storitev, ki so varni in zaščiteni ter zasnovani tako, da varujejo zasebnost.

Zavezujemo se:

- k zaščiti interesov ljudi, podjetij in javnih institucij pred kibernetško kriminaliteto, vključno s kršitvami varstva podatkov in kibernetškimi napadi. To vključuje zaščito digitalne identitete pred krajo identitete ali poseganjem vanjo;
- k boju proti tistim, ki poskušajo spodkopati varnost na spletu in integriteto spletnega okolja Evropejcev in Evropejk ali digitalna sredstva uporabljajo za podpihovanje nasilja in sovraštva, in terjanju njihove odgovornosti.

Zasebnost in individualni nadzor nad podatki

Vsakdo ima pravico do varstva svojih osebnih podatkov na spletu. Ta pravica vključuje nadzor nad tem, kako se podatki uporabljajo in s kom se delijo.

Vsakdo ima pravico do zaupnosti svojih komunikacij in informacij na svojih elektronskih napravah in nihče ne sme biti predmet nezakonitih ukrepov spletnega nadzora ali prestrežanja.

Vsakdo bi moral imeti možnost, da določi svojo digitalno zapuščino in se odloči, kaj se po smrti zgodi z javno dostopnimi informacijami, ki ga/jo zadevajo.

Zavezujemo se:

- k zagotavljanju možnosti za enostaven prenos osebnih podatkov med različnimi digitalnimi storitvami.

Zaščita in opolnomočenje otrok in mladih na spletu

Otroci in mladi bi morali biti opolnomočeni za sprejemanje varnih in informiranih odločitev ter izražanje svoje ustvarjalnosti v spletnem okolju.

Starosti primerno gradivo bi moralo izboljšati izkušnje otrok ter njihovo dobro počutje in sodelovanje v digitalnem okolju.

Otroci imajo pravico do zaščite pred vsemi kaznivimi dejanji, storjenimi z digitalnimi tehnologijami ali z njihovo pomočjo.

Zavezuje se:

- k spodbujanju pozitivnega, starosti primerne in varnega digitalnega okolja za otroke in mlade;
- k nudenju priložnosti vsem otrokom, da pridobijo potrebna znanja in spretnosti ter kompetence za dejavno in varno krmarjenje po spletnem okolju ter sprejemanje informiranih odločitev na spletu;
- k zaščiti vseh otrok pred škodljivimi in nezakonitimi vsebinami, izkoriščanjem, manipulacijo in zlorabo na spletu ter preprečevanju uporabe digitalnega prostora za storitev ali omogočanje kaznivih dejanj.

Poglavje VI: trajnostnost

Da bi preprečili znatno škodo za okolje in spodbudili krožno gospodarstvo, bi bilo treba digitalne izdelke in storitve zasnovati, proizvajati, uporabljati, odlagati in reciklirati tako, da se čim bolj zmanjša njihov negativni okoljski in družbeni vpliv.

Vsakdo bi moral imeti dostop do točnih, poljudnih informacij o vplivu digitalnih izdelkov in storitev na okolje ter njihovi porabi energije, da bi lahko sprejel odgovorne odločitve.

Zavezuje se:

- k podpiranju razvoja in uporabe trajnostnih digitalnih tehnologij, ki imajo čim manjši vpliv na okolje in družbo;
- k razvoju in uvajanju digitalnih rešitev s pozitivnim vplivom na okolje in podnebje.